

Nr 38

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss komplettering av barnmorskereglementet.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 233, vilken behandlats av andra lagutskottet, har fru *Gunne* och fru *Kristensson* hemställt om sådan ändring av barnmorskereglementet, att barnmorska får rätt att använda sugklocka (vacuum extractor) i samma utsträckning som tång.

Gällande bestämmelser

Enligt 8 § *Kungl. Maj:ts reglemente den 11 november 1955 för barnmorskor* får barnmorska utföra förlossningsoperation endast efter uppdrag av läkare eller i fall där sådant uppdrag ej kan avvaktas. Hon får dock inte utföra annan förlossningsoperation än sådan som utföres med händerna eller som avser lågt stående fosterhuvuds utdragning med *tång* (kurs. här).

Motionen

I motionen framhålles, att det numera på våra sjukhus i stigande utsträckning användes sugklocka i stället för tång såsom instrument vid förlossningar. Metoden med sugklocka har enligt motionärerna visat sig vara tångmetoden överlägsen i fråga om såväl tillförlitlighet som lätthanterlighet. Motionärerna anser, att sugklocka skulle med fördel kunna användas jämväl vid de förlossningsoperationer som utföres av barnmorskor.

Beträffande de skäl som motionärerna därutöver anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Remissyttranden

Utskottet har i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande över motionen från *kungl. medicinalstyrelsen*. Styrelsen har vid sitt yttrande bifogat av styrelsen inhämtade yttranden av medlemmen av dess vetenskapliga råd, professorn Axel Ingelman-Sundberg och överläraren vid barnmorskeläroanstalten i Stockholm, professorn Herbert Swanberg.

Ingelman-Sundberg har i sitt yttrande förklarat att en i motionen föreslagen komplettering av 8 § barnmorskereglementet, innebärande att även lågt stående fosterhuvuds utdragning med sugklocka göres tillåtligt, synes honom ändamåls-

enlig. Han förordar dock viss mindre jämkning av enbart formell natur i den av motionärerna föreslagna författningstexten.

Swanberg uttalar i sitt yttrande, att han i skrivelse den 16 december 1960 till medicinalstyrelsen anhållit, att barnmorska skulle berättigas att använda sugklocka under samma villkor, som för övriga operationer hon har rätt att utföra. Han anför vidare, att det inte är troligt att sugklocka kommer att få någon nämnvärd användning i den öppna vården men att detta dock är tänkbart i avlägsna distrikt. Han ifrågasätter därför, om någon skyldighet att utrusta barnmorska med sugklocka behöver åläggas huvudmännen för den öppna förlossningsvården i andra fall än där så anses lämpligt.

Medicinalstyrelsen avstyrker motionen. Styrelsen påpekar, att motionsförslaget inte har någon praktisk betydelse för den slutna förlossningsvården, eftersom operationerna där sker på vederbörande läkares ordination och ansvar. Vidare erinras om att numera endast ett förhållandevis mycket ringa antal förlossningar sker utanför den slutna förlossningsvården. År 1959 var sålunda antalet hemförlossningar endast 904, medan hela antalet förlossningar inom riket uppgick till 105 044. Hemförlossningarna utgjorde alltså mindre än 1 % av samtliga förlossningar. Styrelsen påpekar, att jämsides med minskningen av den öppna förlossningsvårdens omfattning även antalet av barnmorska utförda förlossningsoperationer i öppen vård nedgått. Sålunda inrapporterades 1936 cirka 40 sådana operationer och 20 år senare, eller år 1956, endast 1 operation. Under åren 1957—1960 har det över huvud taget inte förekommit någon av barnmorska i öppen vård utförd tångoperation. Avslutningsvis anför styrelsen:

Medicinalstyrelsen vill för sin del framhålla, att, såsom ovan anförts, hemförlossningarna och därmed förlossningsoperationerna i öppen vård blivit allt färre, att för närvarande i öppen vård tjänstgörande barnmorskor i allmänhet ej erhållit någon utbildning i användning av sugklocka, att sugklockan i ifrågasvarande fall knappast kan anses överlägsen förlossningstången, samt att sugklocka ej ingår i den utrustning, varmed distriktsbarnmorskor skall förses enligt medicinalstyrelsens cirkulär den 21 februari 1948. Den i motionen föreslagna ändringen av barnmorskereglementet torde därför å ena sidan icke få någon betydelse för förbättrad förlossningsvård, å den andra sidan medföra avsevärda ekonomiska konsekvenser i första hand för sjukvårdens huvudmän, därest — efter föreslagen ändring i barnmorskereglementet — huvudmännen hade att utrusta varje distriktsbarnmorska med en apparatur, som endast i ytterst sällsynta undantagsfall kunde tänkas komma till användning.

Utskottet

Under senare år har såsom hjälpmedel vid förlossningsoperationer börjat användas ett nytt instrument, den s. k. sugklockan, vilken i åtskilliga fall ersätter förlossningstången. Sugklockan, som konstruerats av en svensk läkare, har fått en alltmer ökad användning, samtidigt som antalet operationer med tång minskat.

Enligt barnmorskereglementet är barnmorskas rätt att utföra förlossnings-

operation begränsad i två avseenden: dels får hon företaga sådan operation endast under förutsättning att hon har läkares uppdrag eller sådant uppdrag inte kan avvaktas, dels får hon utföra allenast sådan operation som göres med händerna eller som avser lågt stående fosterhuvuds utdragning med tång. Härav följer att barnmorska inte äger utföra förlossningsoperation med exempelvis sugklocka, även om hon har läkares uppdrag.

I förevarande motion har hemställts om sådan ändring av barnmorskereglementet, att barnmorska får rätt att använda sugklocka.

Enligt vad utskottet inhämtat erhåller barnmorskorna numera utbildning i användningen av sugklocka. Barnmorskor inom den slutna förlossningsvården företar också operationer med detta instrument. Operationerna anses då, såsom medicinalstyrelsen framhållit, ske på vederbörande läkares ordination och ansvar samt förmenas på grund därav inte stå i strid med bestämmelserna i barnmorskereglementet. Enligt utskottets uppfattning är emellertid denna praxis, som från praktiska synpunkter förefaller välmotiverad, mindre väl förenlig med reglementet. Utskottet vill därför ifrågasätta, huruvida icke en jämkning i gällande bestämmelser bör ske, så att dessa bringas i överensstämmelse med rådande praxis.

Såsom medicinalstyrelsen framhållit, skulle den i motionen begärda författningsändringen bli av ringa betydelse för den öppna förlossningsvården. Emellertid kan man inte bortse från att i vissa lägen, särskilt sådana som kan uppstå i krig, antalet hemförlossningar och därmed antalet förlossningsoperationer i öppen vård kan öka betydligt. Bl. a. med hänsyn härtill kan det vara motiverat att möjlighet öppnas för barnmorska, som erhållit utbildning i användning av sugklocka, att utföra operationer med detta instrument i öppen vård. Införandet av en sådan rätt kan inte anses medföra skyldighet för huvudmännen för den öppna förlossningsvården att utrusta samtliga distriktsbarnmorskor med instrumentet.

På grund av vad såhunda anförts anser utskottet att förevarande stadgande i barnmorskereglementet bör bli föremål för en översyn. Utskottet hemställer därför,

att riksdagen i anledning av förevarande motion, II: 233, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av barnmorskereglementet i enlighet med vad utskottet anført.

Stockholm den 16 maj 1961

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand*, Nils Elowsson, Axel Svensson*, fru Hamrin-Thorell, fru Carlqvist, fru Gärda Svenson*, herrar Kaijser och Nyman*.

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Nilsson i Göteborg, Rimmerfors, fröken Sandell, fru Gunne, fru Eriksson i Ängelholm*, fru Svensson i Kungsör och herr Gomér*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

I. av herrar *Strand*, *Axel Svensson* och fru *Carlqvist*, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse.

”Under senare — — — (lika med utskottet) — — — tång minskat.

Enligt barnmorskereglementet — — — (lika med utskottet) — — — läkares uppdrag.

I förevarande — — — (lika med utskottet) — — — använda sugklocka.

Motionen ifråga har varit remitterad till medicinalstyrelsen för yttrande. Styrelsen, som avstyrker bifall till motionen, har i sitt remissvar framhållit, att motionsförslaget inte har någon praktiskt betydelse inom den slutna förlossningsvården, eftersom operationerna där sker på vederbörande läkares ordination och ansvar. Vidare erinras om att numera ett förhållandevis ringa antal förlossningar sker utanför den slutna förlossningsvården samt att under åren 1957—1960 icke förekommit någon av barnmorska i öppen vård utförd tångoperation. Ytterligare framhålles att för närvarande i öppen vård tjänstgörande barnmorskor i allmänhet ej erhållit någon utbildning i användning av sugklocka, att sugklockan i ifrågavarande fall knappast kan anses överlägsen förlossningsstängen samt att sugklocka ej ingår i den utrustning varmed distriktsbarnmorska skall förses enligt av medicinalstyrelsen utfärdad cirkulär.

Utskottet, som jämväl tagit del av till styrelsens yttrande bifogade av styrelsen inhämtade yttranden från medlemmen av dess vetenskapliga råd, professorn Axel Ingelman-Sundberg, och överläraren vid barnmorskeliäroanstalten i Stockholm, professorn Herbert Swanberg, har icke blivit övertygat om lämpligheten av att, mot medicinalstyrelsens avstyrkan, föreslå riksdagen någon åtgärd i anledning av motionärernas yrkande. Ansvaret för barnmorskereglementets anpassning till utvecklingen inom förlossningsvården torde nämligen åvila medicinalstyrelsen. Då dessutom effekten av den föreslagna ändringen i reglementet synes bli obetydlig, såvida icke kompletterande utbildning ordnas för distriktsbarnmorskorna och distrikten i erforderlig utsträckning förses med den aktu-

ella utrustningen, vilket förhållande motionärerna synes fästa mindre avseende vid, avstyrker utskottet motionen.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II: 233, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.”

II. av herr *Nils Elowsson*.